

Guus van Duin, zelf enthousiast vogelaar, is journalist bij Trouw en sinds 1998 freelance medewerker aan SOVON-Nieuws.

Arnoud van den Berg. Foto: Guus van Duin

Uit 1952 ja, maar leeftijd vind ik geen prettig onderwerp. Je hoopt dat je oneindig door kunt gaan met vogelen, met een eindeloze lijst. Onbewust voel je dat daar een eind aan komt. Ik merk zelf gelukkig nog niks, maar om me heen vallen mensen weg. Het is jammer dat men het zo bedacht heeft, dat het zo moet lopen.

Arnoud B. Waar staat de B voor?

Voor Bernard, zonder h, dus niet naar de prins. Een poging om verwarring te voorkomen. Arie van den Berg, Staatbosbeheer medewerker, bekend van onder meer de Kroeskoppelikaan, stond in een jaarverslag van de CDNA als 'de wijlen A. van den Berg'. Prompt kreeg ik allerlei geschokte reacties.

Je vooropleiding

Van mijn ouders heb ik de belangstelling voor de natuur niet. Die konden nog geen merel herkennen. Hoewel mijn moeder wel van boerenafkomst was. Een neef, een zoon van de broer van mijn vader, heeft een dikke pil geschreven over de flora van de Achterhoek. Dus er zit ergens wel iets in, maar hoe het er gekomen is, geen idee. De Van den Bergjes hebben ook niet zo'n sterke familieband. Ik zat op het Kennemer Lyceum, waar Jac. P. Thijssen voor de oorlog les gaf. Van Thijssen heb ik niet veel gemerkt, want die werd min of meer geboycot vanwege zaken die in de tweede wereldoorlog hebben gespeeld. Dat was actueel in mijn tijd, misschien is het intussen al weer rechtgezet. Mensen hebben het nu wat vergoelikt, zeggen dat hij naïef was. Daarna ging ik biologie studeren aan de Vrije Universiteit, omdat ik de naam Voous kende. Ik heb overigens geen NJN-achtergrond. Kwam er wel even bij, maar ben ook weer hard weggehold. Het was een kampje op Schier. Waarom ik zo schrok? Dat gedoe met zo'n grote pot eten. Dat

SPECIFIEK...

Hij bewerkte onder meer de vogelgids van Lars Jonsson en de ANWB-bestseller Vogels van Europa. Mondiaal vogelkenner, ringer, fotograaf, geluidenman en al ruim een kwarteeuw hoofdredacteur van Dutch Birding. Arnoud B. van den Berg, een sociale einzelgänger (uit 1952): 'Je kan heel veel leuke dingen doen met vogels. Ik kan het iedereen aanraden.'

eten vond ik wel prettig, maar die liedjes van Dylan die iedereen mee moest zingen niet. Ik ben voortijdig vertrokken.

Kampvuren en gitaren zijn niks voor jou?

Ach jawel, maar niet om zelf aan mee te doen. Ik ben een beetje solistisch. Die vogelhobby heb ik al vroeg ontwikkeld. Je woont hier in Santpoort natuurlijk heel mooi, zo aan de rand van de duinen. Na schooltijd liep ik daar rond. Edward van IJzendoorn zag ik er wel, maar die was een paar jaar ouder. Hij woonde een straat verderop en later heb ik veel met hem gevogeld. Je had hier de Haarlemse vogelwerkgroep, maar daar ging ik ook niet mee op stap. Ik had wel huisdieren, honden en een schildpad. Die laatste loopt nog steeds in mijn tuin rond en is nu 52. Mijn laatste hond is een paar maanden terug overleden. Jammer, het was een schitterend beest.

Van mijn moeder kreeg ik een kijker. De befaamde PMC 7x50 van Albert Heijn. De Premie van de Maand-Club, zegeltjes plakken. En het vogelboekje 'Wat vliegt daar'. Dat ging niet echt geweldig. Ik weet nog dat ik mijn eerste Kramsvogel als Heggemus determineerde, of andersom. Die plaatjes leken erg op elkaar. 'Zien is kennen' leerde ik uit mijn hoofd. Dat had ik beter niet kunnen doen.

De klassiekers: 'Wat vloog daar' en 'Zien is leuker'.

Daarna kwam de Peterson, 'de Kist'. Op mijn achttiende werd het echt serieus, toen had ik mijn rijbewijs. Mijn vader gebruikte de auto overdag en ik reed er in van 's avonds tot 's ochtends vroeg. Hij werd 24 uur per dag gebruikt. Dan ging je ook wel naar goeie soortjes toe, naar de Grote Rivieren en zo. Zelf zoeken, want je had nog niet van die mooie meldsystemen. Die kwamen pas door Dutch Birding.

Dat in 1979 begon.

In 1978 kregen we het idee. Iedereen heeft zo zijn eigen verhaal, maar ik zat met Frank Rozendaal en mijn vriendin Cecilia Bosman in India voor gierenonderzoek. Daar ben ik twee keer een halfjaar geweest. Onderweg bepraat je van alles, over hoe het beter kan. Je had het Vogeljaar en Limosa, die schoten allebei tekort. Als voorbeeld had je British Birds en vooral Birding, van de American Birding Association. Zoiets moest het worden. Toen was de naam, Dutch Birding Association, snel gevonden. Ongecompliceerd, niet al te schijnheilig.

Schijnheilig?

Bij Vogelbescherming was het 30 jaar geleden nog politiek om het kijken naar vogels niet te stimuleren, dat leverde alleen maar verstoring op. Veel vogels kijken en naar zeldzame vogels gaan was nergens goed voor. De gedachte dat het populariseren van vogels kijken juist heel erg belangrijk is om politiek wat meer gedaan te krijgen, bestond eigenlijk nog niet.

Hoe kwam Dutch Birding van de grond?

Het eerste nummer is in een avond in elkaar getypt. Ik kan me een vergadering herinneren in mijn studentenflat, Uilenstede 40 in Amsterdam. De eerste penningmeester woonde daar ook, Kees Klaver. Geen idee hoe het met die jongen gaat, hij deed iets met steenuilenkasten. Het eerste gestencilde nummer legden we ook neer in de hut langs de Knardijk en in het paviljoen bij de Zuidpier van IJmuiden. Er kwam aardig wat respons, er was duidelijk behoefte aan dat soort informatie. Over een recente influx van Geelsnavelduikers, en een Steenarend in de Wieringermeer. Er stonden ook wel ondeugende dingen in, zoals het doodknuppelen van een Geelsnavelduiker door de mensen van het Zoologisch Museum in Amsterdam. Er was

A

gelijk ook veel oppositie. Maar mensen deden ook stiekem. Professor Voous was erg op Dutch Birding tegen. Maar hij schreef ons ook een grappig briefje: dat hij het tijdschriftje graag wilde ontvangen, maar niet als lid bekend wilde staan. Later raadde hij buitenlanders aan zich te abonneren.

Wat werd je hoofdvak bij Voous?

Ik heb het ecologisch gierenonderzoek dat Kruuk in Afrika deed, in India herhaald. Het ging erom hoe al die verschillende Gyps-soorten met elkaar om voedsel concurreerden. Destijds zag het in India zwart van de gieren, maar dat is door de vergiftigingsaffaire historie. Daarna heb ik anderhalf jaar met Cecilia in Zuid-Amerika gezeten, en daar het vogelgeluidenvirus opgedaan. Het was in een nieuw natuurgebied in Zuidoost-Peru, Tambopata. Ik leidde er toeristen rond en er zaten ook mensen van Louisiana State University, waar Ted Parker medewerker van was. Ze waren bezig met geluiden verzamelen. Mijn vader heeft me een goede microfoon opgestuurd, en die is gewoon per post aangekomen. Anderhalf jaar heb ik overal geluiden opgenomen, waardoor we uiteindelijk weer bij Cornell University moesten komen, op voorspraak van Parker. Ze vonden het interessant als we voor geluiden naar Zuidoost-Azië gingen. Ze hadden het idee dat Nederlanders in Indonesië iets makkelijker konden reizen. Daarna heb ik heel lang in Maleisië, Thailand en Indonesië gezeten. Ik werkte samen met Frank Rozendaal en Jelle Scharringa, die zich nog meer dan wij in Aziatische vogels hebben gespecialiseerd.

Was het een baan?

Cornell betaalde wel wat, ook apparatuur. Het was toen allemaal veel bewerkelijker, nog niet de digitale tijd waarin je zelf je sonogrammetjes kon maken. Eens per jaar zaten we op hun kosten een maand in New York. Technicus erbij, selecteren, kopiëren. We hadden soorten die nog niet eerder waren opgenomen. Later zijn die ook door anderen gezien, het is allemaal betrekkelijk.

Intussen groeide Dutch Birding

Het was altijd een plezier om terug te komen. Je kreeg alle ontdekkingen te horen en die waren meteen voor iedereen beschikbaar. Wat je nu in een weekend op de vogellijn hoort, is wat je voor 1980 in een heel jaar hoorde. Die popularisatie is aardig gelukt. Als je een leuk vogeltje wilt zien, kan je kiezen.

Er was eerst wat animositeit van de gevestigde orde, zoals NJN'ers. En de Club van Vogelkundigen was wat van slag, want een aantal mensen daarvan zat bij Dutch Birding, dus werd meteen gesproken van een afsplitsing. Ik denk dat dat iets te veel eer was, want er was in het begin helemaal niet zo bij nagedacht. Na verloop van tijd kwam er samenwerking op gang met SOVON en de Nederlandse Ornithologische Unie, NOU. Dutch Birding is nu medeverantwoordelijk voor de commissies voor systematiek en naamgeving, CSNA, en de zeldzaamhedencommissie, CDNA. Sommige soorten worden talrijker, dat zijn dan SOVON-soorten. Zelden gaat het de andere kant uit. Onze eerste nieuwsbrief werd gepresenteerd op de landelijke SOVON-dag van 1988 in Ede. Later werd die in het tijdschrift geïncorporeerd als DB-Actueel. DB ontstond ook niet voor niets in 1979. Als je destijds afstudeerde was er echt geen baan te vinden. Het was mooi dat in die tijd organisaties als SOVON en Dutch Birding werden opgericht. Er waren talloze gratis krachten beschikbaar om dat allemaal draaiend te houden. Zo zijn die clubs begonnen, dat zou je nu niet meer kunnen doen. We hebben nu eigenlijk steeds een tekort aan medewerkers.

Julie maken ook de jaaroverzichten

Dat deden we al heel snel, in het Engels. Limosa deed het in het Nederlands, maar die lieten na een tijdje weten dat het buiten hun belangstelling viel. Dus hebben we nu het ietwat rare gegeven dat het jaaroverzicht alleen nog in het Engels wordt gepubliceerd.

Dutch Birding ontwikkelde zich rap

Dankzij een heleboel mensen. Gerald Oreel heeft er een heleboel jaren aan getrokken. Kees Hazevoet, hoewel die dat nu het liefst ontkent. Die is een aantal jaren een soort alleenheerser geweest. Mijn tijd gaat vooral zitten in emailtjes, telefoontjes, het benaderen van auteurs in spe, en het lezen van teksten. Het is allemaal zo goed gestroomlijnd door Enno Ebels en André van Loon, dat het ook allemaal wel meevalt hoor. En René Pop doet de foto's. We hebben denk ik 2500 abonnees. Birding World heeft er misschien twee keer zoveel, het Finse blad Alula minder.

Is Dutch Birding beter?

Nou, daar ga ik zelf geen uitspraken over doen. Maar de buitenlanders vinden van wel, tenminste wat ik zo aan commentaar

krijg. Het leukste was misschien nog wel dat Birding World, Ornithos en Limicola werden opgericht, met Dutch Birding als voorbeeld. Je had British Birds en Birding, en wij hebben van dat concept iets proberen te maken. En die drie hebben dat vervolgens op zijn Engels, Frans en Duits herhaald. En dat zelf weer kleur gegeven.

Waarom ben je nog steeds hoofdredacteur?

Dat weet ik ook niet. Waarschijnlijk omdat ik het nog steeds leuk vind en nog steeds mijn best doe. In het begin hadden we niet eens een hoofdredacteur, dat is een bedenksel van recente tijd. We kregen allemaal titels: managing editor, adjunct. Vroeger was het gewoon een rijtje namen, dat was eigenlijk leuker. Een soort politburo.

Wat is het leukst?

Dutch Birding, fotografie. Reizen is leuk. Maar geluid opnemen is misschien wel het allerleukste. Je kan heel veel leuke dingen doen met vogels. Ik kan het iedereen aanraden.

En reizen leiden. Ontdek je wel eens wat?

Niks, in Nederland, niks bijzonders. De meeste mensen gaan wel eens naar een eiland, dat doe ik niet zo gauw. Hier in Nederland ga ik op de vondsten van anderen af, maar in Marokko, waar ik twee, drie keer per jaar heenga, loop ik alles af te zoeken, want daar moet je het allemaal zelf doen. Het hoogtepunt waren de Dunbekwulpen. Ik heb ze niet ontdekt, maar wel uitgevonden dat ze alleen daar nog voorkwamen, terwijl men dacht dat ze nog overal zaten. Ik deed mee aan een project van de toenmalige ICBP om de laatste winterverblijven van de Dunbekwulp in kaart te brengen. Alle plekken bezocht waar ze ooit in Marokko gezeten hebben. Tot in het zuidpuntje bij de Spaanse Sahara aan toe. Waarvan een of andere malloot beweerde dat hij ze er gezien zou hebben. Uiteindelijk bleken die drie vogels van Merja Zerga de enige te zijn. Latere waarnemingen geloof ik niet. Uit Hongarije niet, uit Italië niet, de bewijzen zijn niet doorslaggevend. Magnus Robb heeft naar de opnamen van de Italiaanse vogels geluisterd en die vond het gewone Wulpen. Aan de foto's kan je ook niet afzien dat het Dunbekwulpen waren. Die drie Marok-kaanse zijn verdwenen, letterlijk één voor één uitgestorven. Jammer voor al die organisaties die nog aan het zoeken zijn en daar sponsors voor proberen te vinden.

Arnoud van den Berg
met geluidsapparatuur.
Foto: Harvey van Diek

Zoals met de Ivoorsnavelspecht. Daar zijn ze toch wel een beetje mee op hun bek gegaan. Zo leuk hè. Of eigenlijk heel jammer. Martjan Lammertink die zijn naam eraan verbonden had, heeft hem zelf niet gezien. En ze houden nog steeds vol dat het de Ivoorsnavel is geweest. Ze durven het niet toe te geven.

Hoe deel je je kostbare tijd in?

Ik doe niets anders dan vogeltjes en heb weinig nachtrust. Het reizen begeleiden vind ik erg leuk, vooral omdat je dan met mensen uit bent, die echt enthousiast zijn. Dat vind ik heerlijk. Ik durf niet te kijken wat ze ervoor betalen, dan word ik helemaal zenuwachtig. Ze hebben er veel geld voor over. Ik doe ook reizen in eigen land. Nederlandse vogelaars hebben dat nooit echt goed door, maar die ganzen hier, dat is echt iets bijzonders. Ik doe ook wel Noord-Amerika, dit jaar Florida. Maar het is niet zo dat ik elke maand weg ben hoor.

Je bent geen actievoerder, maar komt wel op voor Korea

Het gaat om een soort Waddenzee, het Saemangeum-gebied, dat nu ingepolderd is. Het is nogal wat hè, wat daar gebeurt. Nial Moores, die daar woont, werkt zo hard voor die gebieden. Jammer genoeg hebben we niks bereikt. Het is de doodsteek voor steltlopers als Nordmanns Groenpootruiter en Lepelbekstrandloper. Die laatste ging iedereen zoeken in Hongkong, maar in Saemangeum zaten echt groepjes. Geen idee waar die nu allemaal terecht moeten.

Wie zijn de beste vogelaars?

Scandinaviërs en Engelsen. Maar of het volkeren zijn of individuen? Als we bij Dutch Birding een probleem hebben met een roofvogel, gaat hij naar Dick Forsman. Veel andere soorten gaan naar Killian Mullarney in Ierland. Als die een bepaalde mening hebben, is die eigenlijk altijd wel goed. In Nederland heb je Pim Wolf en Nils van Duivendijk, die hebben ook wel een mening die niet op drijfzand is gebaseerd. Zo zijn er meer.

En jijzelf?

Ik ken mijn tekortkomingen. Dan ben je al een heel end. Ik vind alle vogels leuk, maar roofvogels bijvoorbeeld erg ingewikkeld. Ook in Europa. Mijn fotografie en geluiden opnemen zijn ook ontstaan uit een tekortkoming. Het bleek al heel gauw dat ik toch snel de mist inging met determineren, dus

begon ik me een ongeluk te slepen met geluids- en fotoapparatuur. Dat helpt en je komt daarmee soms tot een andere conclusie. Je kunt bijna alle soorten op geluid doen, er zijn vrijwel overal sonogrammen van. Al in het oude boek van Bergmann, een klassieker die lang over het hoofd is gezien. Bij heel veel soorten is een sonogram net zo beslissend als een foto, of zelfs meer. Vroeger had je een kast vol cassettebandjes, nu heb ik één harde schijf van de Sound Approach waarop al onze 30.000 opnames staan. Het zal zo worden dat je via internet kunt zoeken in een database: geef mij de roep van een Groenling in september. En dan krijg je zo'n kruisbekachtig iets te horen als nu bij mij in de tuin.

Wie bewonder je?

Theunis Piersma hoor ik wel eens op de radio. Die klinkt altijd heel enthousiast. Ben Koks is ook zo'n begeistert mens. Ik bewonder vooral enthousiasme en authenticiteit. Bij Dutch Birding zitten ook mensen die ik bewonder, maar het is misschien wat griezelig die te benoemen. En in het buitenland? Zo'n Bill Oddie kan dat prima, populariseren, ondanks zijn nukkige gedoe.

Je hebt veel boeken gemaakt en bewerkt.

Naarmate je ouder wordt, begint dat een beetje op te stapelen. Het laatste is het fraaie geluidenboek van Mark Constantine, waar Cecilia en ik aan hebben meegewerkt. Het is een soort basisboek, overigens wel in het Engels. Mark, Magnus Robb en ik vormen de Sound Approach, een soort compagnie. Cecilia heeft bedacht hoe het boek er uit moest zien. Er wordt aan de hand van sonogrammen heel veel uitgelegd over vogelgeluid. En het valt allemaal te volgen op de twee cd's in het boek. Ook Killian Mullarney neemt tegenwoordig veel geluiden op en leverde een bijdrage, evenals Dick Forsman.

Magnus heeft het leeuwendeel gedaan met het uitzoeken van de geluiden bij de babbels van Constantine. Mark is niet bang een naam te verliezen, dus hij kon makkelijk allerlei beweringen doen over netelige onderwerpen, zoals taxonomie. Hij neemt geen blad voor de mond. Hij gaat niet tegen onze inzichten in, maar zegt het wel op een erg populaire wijze, zonder misen en maren.

Over taxonomie en namen: nog maar één mees heet Parus. Onze andere mezen zitten plots in vijf geslachten.

We liepen een beetje achter in Europa. In

Amerika hadden ze al lang het geslacht Poecile. Het was wat vreemd dat dezelfde soorten én Parus én Poecile heetten. Deze stap is logisch en consequent. En vervelend voor degenen die met Parus is opgegroeid. De nieuwe generatie zal er geen moeite mee hebben, behalve als ze in die oude boekjes kijken. De volgorde hebben we overigens nog een beetje op zijn beloop gelaten hier en daar. Je kan wel zeggen welke families het meest aan elkaar verwant zijn, zodat je de eenden vooraan moet zetten, en de futen bij de flamingo's in plaats van bij de duikers. Dat zijn dingen die zo voor de hand liggen, dat je ze wel móet doen.

In elk eerste nummer van het nieuwe jaar staan de veranderingen. En dat is wel nodig ook, want het gaat hard. Er is namelijk ook een soort revival in Noord-Afrika. Men heeft ontdekt dat er veel meer aan de hand is dan alleen maar een ondersoortje hier en daar. Zo verschijnt binnenkort een herziening van de Rode Woestijnvink. Die van Turkije blijkt toch heel anders dan die van Marokko. Goed nieuws voor de soortenjagers. Of niet natuurlijk, als je er al geweest bent en je hem hebt gemist.

Je hebt pas onlangs je ringexamen gedaan

Ik ring op de vinkenbaan van Van Lennep, de oude vinker van inmiddels twee eeuwen geleden. Het is erg interessant om al die beestjes te kunnen bestuderen. Een voorrecht ze even vast te mogen houden. En het is lekker dichtbij, als ze wat leuks vangen ben ik er in tien minuten. Ze roepen me er ook bij als er iets gek is gevangen wat niet zo zeldzaam blijkt te zijn. Een kleurafwijking of zo. Het is ook interessant vanwege mijn CDNA achtergrond: je ziet hoe denkproccen gaan bij mensen die iets raars zien. Dat ze aan bepaalde soorten denken die het dan niet blijken te zijn.

Wat prefereer je, in een groep of alleen?

Toch alleen, gek genoeg. Met een parabooltje ergens in een bos. En dan is het juist erg leuk om iemand tegen te komen. Dan probeer ik altijd een praatje aan te knopen, omdat ik gemerkt heb dat je daar heel veel van opsteekt. Ze hebben net iets leuks gezien, bijvoorbeeld. Ik fiets ook graag even de duinen in, zo om een uur of één 's nachts, zo in het donker. Ik denk dat alleen zijn toch de meest intense ervaring oplevert.

Guus van Duin